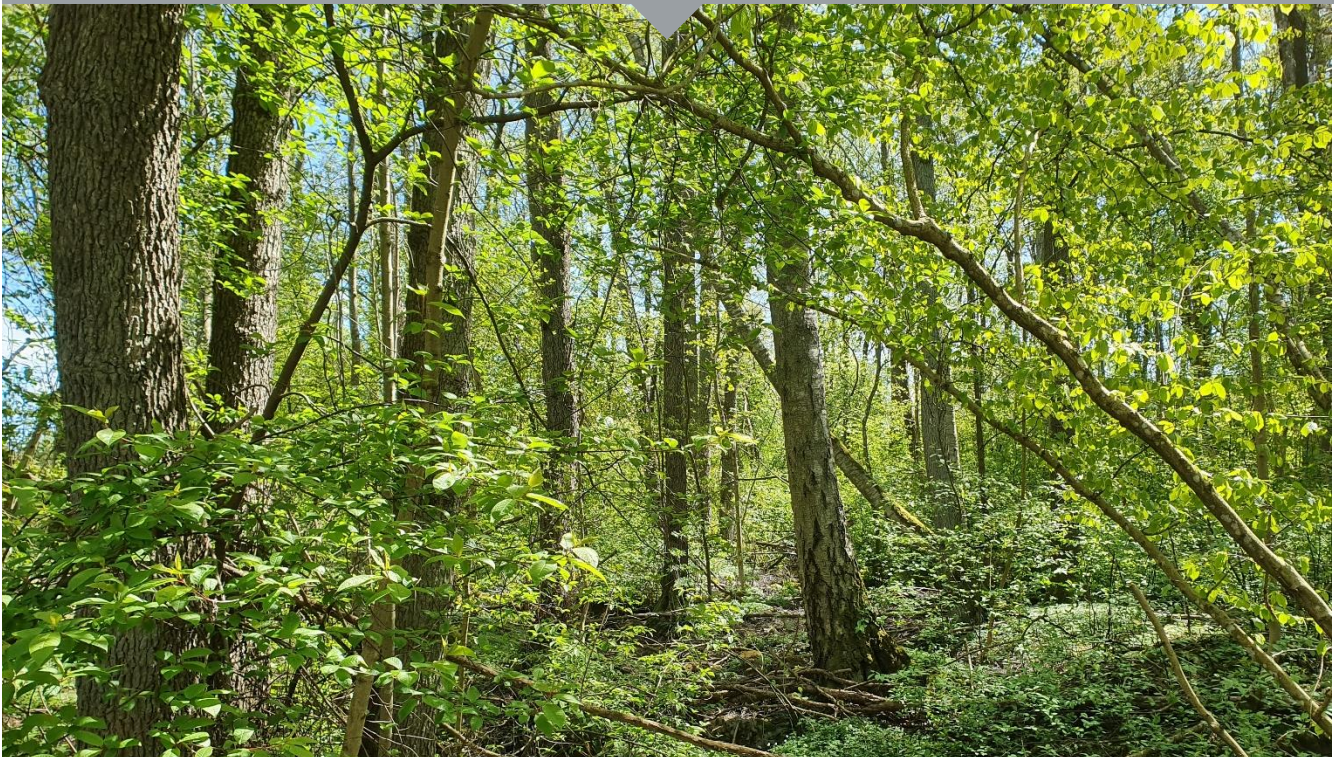

Alingsås kommun

Skrivbordsstudie om fågel och fladdermöss

Utredning inom ramen för detaljplanering

Stadsskogen, etapp 4

Uppdragsnr: 1084054 **Version:** Leverans
2022-12-06

Uppdragsgivare: Alingsås kommun
Uppdragsgivarens kontaktperson: Oskar Roussakis
Konsult: Norconsult AB, Borgmästaregränd 3, 553 21 Jönköping
Uppdragsledare och rapport: Fredrik Litsgård
Granskning: Camilla Kylin

Leverans	2022-12-06	Skrivbordsstudie om fåglar och fladdermöss	Fredrik Litsgård	Camilla Kylin	Fredrik Litsgård
Extern granskning	2022-12-02	Skrivbordsstudie om fåglar och fladdermöss	Fredrik Litsgård	Camilla Kylin	Fredrik Litsgård
Intern granskning	2022-12-01	Skrivbordsstudie om fåglar och fladdermöss	Fredrik Litsgård	Camilla Kylin	
Version	Datum	Beskrivning	Upprättat	Granskat	Godkänt

Detta dokument är framtaget av Norconsult AB som del av det uppdrag dokumentet gäller. Upphovsrätten tillhör Norconsult. Beställaren har, om inte annat avtalats, endast rätt att använda och kopiera redovisat uppdragsresultat för uppdragets avsedda ändamål.

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Lagstiftning om fågelfauna	5
1.3	Metodbeskrivning	5
2	Resultat Fågel	7
2.1	Genomgång av arter	7
3	Resultat fladdermöss	9
3.1	Artgenomgång	10
4	Diskussion och slutsats	11
4.1	Fåglar	11
4.2	Fladdermöss	11
4.3	Slutsats	11
5	Rekommendationer	12
	Referenser	13

1 Inledning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Uppdrag och syfte

Inom ramen för detaljplanearbetet för området Stadsskogen, etapp 4, har Alingsås kommun givit Norconsult AB i uppdrag att genomföra en skrivbordsstudie i syfte att utreda kända förekomst av fåglar och fladdermöss. Detaljplanen omfattar en del av ett sammanhängande skogsområde där ytterligare några bostadsområden planeras. Länsstyrelsen har yttrat sig om behovet av en utredning av fågelfauna och fladdermusfauna i samband med samråd för detaljplanen. Föreliggande utredning är en skrivbordsstudie som syftar till att identifiera om det sedan tidigare förkommer kända förekomster av fåglar eller fladdermöss som kan komma att innebära krav på skyddsåtgärder eller om förbud uppstår av den planerade exploateringen. Resultatet av skrivbordsstudien kan användas som underlag i ansökan om tillstånd enligt Miljöbalken.

Figur 1.1. Utsnitt ur flygbild över sydvästra Alingsås-området. Detaljplaneområdet Stadsskogen etapp 4 visas i blått på kartan.

Skrivbordsstudien är upprättad av biolog Fredrik Litsgård och arbetet är delgranskat av Camilla Kylin med avseende på dokumentets utformning och läsbarhet. Fredrik Litsgård ansvarar för faktagranskning. Båda arbetar på Norconsult AB.

1.1.2 Områdesbeskrivning

Aktuell skrivbordsstudie omfattar ett planerat bostadsområde i Alingsås. Planområdet har namnet Stadsskogen och skall omfatta ett bostadsområde med väl tilltagna gröna stråk med kvarlämnade skogsmiljöer. Geografiskt är området beläget i den sydvästra utkanten av Alingsås, öster om Lövekulle och knappt 1 km från Sävveåns strand. Det aktuella området utgörs av en sammanhängande skogsmiljö med generellt mogen blandskog med både löv-, ädellöv- och barrskog. Alingsås kommun har låtit miljökonsulten Melica AB genomföra en naturvärdesinventering och närmare beskrivning av områdets ingående biotoper och strukturer presenteras i rapporten (Melica 2019).

1.2 Lagstiftning om fågelfauna

Den svenska lagstiftningen om artskydd återfinns i Artskyddsförordningen. Sedan artskyddsförordningen uppdaterades 1 oktober 2022 återfinns lagstiftning som rör fåglar i §4. Alla Sveriges vilt förekommande fågelarter är fridlysta, fridlysningen gäller även deras ägg och bon. I fråga om jakt ska i stället bestämmelserna i jaktlagstiftningen tillämpas. Fridlysningens övergripande syfte är att samtliga i Sverige förekommande fågelarter skall ha gynnsam bevarandestatus och verksamheter eller åtgärder som riskerar att försämra en arts bevarandestatus kan därmed aktivera förbud enligt artskyddsförordningen. Den svenska rödlistan innehåller arter som inte uppfyller kriteriet om gynnsam bevarandestatus. Rödlistan delar in de listade arterna i olika hotkategorier som förenklat uttryckt beskriver hur stor risken är att en art skall dö ut ur den svenska floran eller faunan. I denna rapport presenteras vilka av de noterade arterna som är rödlistade då detta ger en indikation om att artens nationella population inte har gynnsam bevarandestatus.

Den svenska rödlistan grupperar arterna i enlighet med internationella kriterier i ett system med sex kategorier för olika grad av risk för utdöende: Nationellt utdöd (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT), Livskraftig (LC) och kunskapsbrist (DD). De fyra kategorierna RE, CR, EN och VU kallas gemensamt för "hotade" och här återfinns arter med olika grad av icke gynnsam bevarandestatus. I kategorin NT återfinns arter som inte helt uppfyller kriterierna för att kategoriseras i någon av hot-kategorierna men som samtidigt inte bedöms ha en långsiktig gynnsam bevarandestatus.

1.3 Metodbeskrivning

Underlag som analyserats utgörs av uttag av inrapporterade observationer av fåglar och fladdermöss från planområdet samt inom en buffert om 2 km runt planområdet. Uttaget omfattade samtliga inrapporterade observationer, inklusive skyddsklassade observationer. Dataunderlaget från Artdatabanken är daterat 4 november. Utöver inrapporterat dataunderlag har även en fågelskådare med lokalkännedom, Mats Ottoson, intervjuats.

Inrapporterade förekomster av fåglar och fladdermöss har granskats och för arter i dataunderlaget som kan förväntas förekomma i habitat inom eller i nära anslutning till detaljplaneområdet har en närmare bedömning och risk för påverkan från projektet gjorts.

Avslutningsvis lämnas en bedömning om det föreligger ett behov av att komplettera kunskapsunderlaget.

1.3.1 Definitioner

I dokumentet används olika begrepp som förklaras närmare i detta stycke.

- Analysområde – Planområdet plus buffert om 2 km där data insamlats från Artdatabanken

- Närområdet – Planområdet plus ca 200 meter
- Ekologiskt funktionellt habitat – Ett habitat som är kritiskt för ett eller flera enskilda fågelrevir

1.3.2 Avgränsning

Det dataunderlag som inhämtades från Artdatabanken omfattade planområdet samt en buffet om 2 km runt planområdet. Inom detta område förekommer en mängd olika typer av habitat, och därmed också fågelförekomster, som inte förekommer inom eller i nära anslutning till planområdet. Det kan även nämnas att inom analysområdet förekommer ett populärt område för fågelskådare, Nollhagaviken och Nollhagaparken. Detta område återfinns mer än 1 km norr om planområde och hyser habitat som inte förekommer i utredningsområdet, t ex sjö och våtmark. För de flesta arterna bedöms att förekomsten i Nollhagaområdet inte kan knytas till planområdet eller dess närområde och fynd vid dessa fågellokaler kan i normalfallet avfärdats från närmare analys.

Inrapporterade fågelfynd bedöms med avseende på relevans för den aktuella utredningen. Arter som inte kan knytas till habitat i närområdet avfärdas från fortsatt bedömning. Ökande avstånd från planområdet innebär minskande relevans för utredningen, men aspekter som om arten är rödlistad, svårinventerad/svårfunnen eller om dess ekologi omfattar att arten nyttjar stora områden avgör om arten kan avfärdas eller om den tas med i bedömningen. Artfynd som uppenbart är tillfälligt observerade vid enstaka tillfällen avfärdas också från fortsatt bedömning.

Samtliga inrapporterade fynd av fladdermöss bedöms då det är mycket få rapporter.

Figur 1.2. Kartan visar ej skyddsklassade uppgifter om fåglar och fladdermöss som ingått som underlag i skrivbordsstudien.

2 Resultat Fågel

Skrivbordsutredningen visar att totalt 24 225 rapporter om fågelförekomster förekommer inom analysområdet. Dessa rapporter omfattar totalt 218 i Sverige vilt förekommande fågelarter. Av dessa arter är 114 arter antingen rödlistade i Sverige eller upptagna på Fågeldirektivets bilaga 1. En betydande andel av dessa arter har observerats vid de populära fågellokalerna vid Nollhagaviken och Nollhagaparken, vilka återfinns i ett område omkring. Omkring hälften av de totalt 24 225 rapporterna härrör från dessa populära fågellokaler.

2.1 Genomgång av arter

Analysområdet omfattar en stor mängd olika biotoper, från stora vattenytor i Sävåån och andra små och medelstora sjöar, grunda strandzoner, stora vassområden, jordbruksmark, skogsmark, urban miljö, parkmiljö, ett koloniområde. I närområdet till planområdet förekommer endast skog, urbanmiljö samt en anlagd dagvattendam. Av de 218 fågelarterna som noterats inom analysområdet är 105 arter knutna till habitat som förekommer i planområdet och dess närområde, alltså potentiellt förekommande arter. Inom detta urval förekommer framför allt arter ur gruppen tättingar samt rovfåglar och ugglor, men även arter ur grupperna andfåglar, måsfåglar och hackspettar förekommer med flera representanter i respektive grupp. Nedan listas de förekommande arterna och eventuell förekomst relevant för utredningen beskrivs.

2.1.1 Rovfåglar

De arter som förekommer i underlaget är duvhök (NT), fiskgjuse, röd glada, bivråk, havsörn (NT), lärkfalk, brun glada (EN), kungsörn (NT), ormråk, blå kärrhök (NT), brun kärrhök, sparvhök, tornfalk, jaktfalk (EN), stenfalk (NT) och pilgrimsfalk (NT). Det förekommer ingen häckningsindikation vid planområdet eller närområdet för någon av dessa arter. Duvhök, bivråk, lärkfalk, ormråk, sparvhök och tornfalk kan sägas vara potentiella häckningsarter i Stadsskogen utifrån det rapporterade underlaget. Större rovfåglar väljer vanligen häckningsplatser på längre avstånd från urbana miljöer, varför häckningar i anslutning till planområdet bedöms mindre troliga. Det får sägas vara troligt att häckningar av i första hand sparvhök och möjligen även tornfalk och ormråk kan förekomma i norra delen av Stadsskogen.

2.1.2 Hackspettar

De arter som förekommer i analyserat underlag är mindre hackspett (NT), spillkråka (NT), större hackspett, göktyta och gröngöling. Samtliga arter utom göktyta är rapporterade från Stadsskogen och i närområdet till planområdet. Göktyta förekommer med fyra rapporter från Nollhagaviken i norr till Bryngesnäs och Vardsjön i söder.

2.1.3 Ugglor och nattskärar

Det analyserade underlaget innehåller ett antal ugglearter, nämligen spavuggla, berguv (VU), hornuggla (NT), pärluggla och kattuggla. Sparvuggla har noterats spelande inom analysområdet vid två tillfällen, dels vid Nollhagaområdet senhösten 1963, dels en spelande individ vid Lövekulle väster om planområdet. Berguv har rapporterats vid ett tillfälle en vilande individ på dagkvist i ett villaområde väster om sjön Gärdskan. Hornuggla har rapporterats två gånger, dels vid Vardsjön söder om Stadsskogen 2009, dels vid Lövekulle väster om Stadsskogen 2021. Båda observationerna är gjorda under lämplig häckningstid. Pärluggla har rapporterats vid ett tillfälle, två rapporter från Lövekulle

väster om Stadsskogen den 17 respektive 21 februari 2012. Kattuggla förekommer med flera rapporter om revir inom analysområdet och ett revir förekommer i närområdet till planområdet.

Nattskärna rapporteras frekvent från de två närliggande platserna Nohagaviken och Tegelbruksviken. Utanför detta område återfinns ytterligare en rapport, från Bryngenäsområdet sydväst om Stadsskogen från 1995. Arten förväntas inte förekomma i anslutning till planområdet.

2.1.4 Skogshöns

Inom analysområdet förekommer rapporter om orre och tjäder. Tjäder förekommer med en rapport från Rosendal daterad 1988. Orre har rapporterats vid två tillfällen, dels observerades en individ förbiflygande vid Nohagaviken i slutet av april 2021, dels har en ensam individ observerats vid Hedvigsberg i Stadsskogen i mitten av april 2006. Arterna förefaller alltså inte ha någon känd stabil population inom analysområdet.

2.1.5 Svanar, gäss, änder och doppingar

Inom analysområdet har samtliga tre arter av svan rapporterats, nio arter av gäss, 19 arter änder och fyra arter av dopping noterats. Samtliga rapporter är knutna till stränder eller åkermark (rastande sångsvan och gäss). Planområdet är ett skogsområde som generellt inte utgör habitat för någon av dessa arter. Då området omfattar dagvattendammar kan teoretiskt sett smådopping, svarthakedopping, knipa, storskrake och gräsand förekomma i anslutning till aktuellt planområde i Stadsskogen, men sannolikt är dagvattendammarna dock för små för att hysa smådopping, svarthakedopping, knipa eller storskrake.

2.1.6 Måsfåglar, tärnor, labbar och vadare

Analyserat underlag innehåller ett flertal måsfåglar och ett större antal vadare. Dessa har dock i nästan samtliga fall observerats i anslutning till Nohagaviken och det förekommer ej habitat för dessa arter vid Stadsskogen. Dataunderlaget innehåller arterna havstrut (VU), fiskmå (NT), gråtrut (VU), skratmå (NT), dvärgmå, tretåig må (EN), silltrut, fisktärna, silvertärna, svarttärna (VU), skräntärna (NT), kentsk tärna (NT) och småtärna (NT), kustlabbar, rödspov (CR), myrspov (VU), småspov, storspov (EN), roskarl (EN), drillsnäppa (NT), grönbena, rödbena, skogsnäppa, svartnäppa (NT), gluttsnäppa, dubbelbeckasin (NT) enkelbeckasin, ljungpipare, kustpipare, tofsvipa, smalnäbbad simsnäppa, svartbent strandpipare (RE), större strandpipare, mindre strandpipare, kärrsnäppa, kustsnäppa, spovsnäppa, brushane (VU).

Arter som skulle kunna förekomma i närområdet till planområdet är generalister som kan välja häckningsplats i urbana miljöer eller i dagvattendammar. Arter som fiskmå, gråtrut och fisktärna kan möjligen häcka på hustak i närområdet. Drillsnäppa skulle möjligen kunna nyttja dagvattendammar om de t ex anläggs i anslutning till befintliga bäckar.

2.1.7 Övriga arter

Utöver de arter som presenteras ovan kan ytterligare ett antal rapporterade förekomster nämnas. Stadsskogen kan t ex förväntas hysa flertalet revir av arter som koltrast, björktrast (NT), rödvingetrast (NT), entita (NT), grönsångare (NT), svartvit flugsnappare (NT), grönfink (EN), årtsångare (NT), kungsfågel, stenknäck, stjärtmes, tofsmes m fl arter. Detta bekräftas även av den fågelinventering som utförts sydost om aktuellt planområde.

3 Resultat fladdermöss

Kunskapen om fladdermöss i landskapet är generellt mycket begränsad jämfört med kunskapen om fågelfaunan. Detta är naturligt då fladdermöss är nattaktiva och kräver tekniska hjälpmedel för att över huvud taget kunna artbestämmas. Inom analysområdet förekommer dock ett antal lokaler med fynd av fladdermöss registrerats, se figur 3.

Figur 3.1. Kartutsnitt med samtliga fynd av fladdermöss inom utredningsområdet. Punkterna vid Bryngenäs och Nolhagaparken härrör från fladdermusinventeringar.

Totalt har sex fladdermusarter rapporterats från analysområdet, nämligen nordfladdermus (NT), vattenfladdermus, större brunfladdermus, dvärgpipistrell, brunlångöra (NT) och mustaschfladdermus. Samtliga arter är fridlysta och markerade "S, B" i bilaga 1 till Artskyddsförordningen.

3.1 Artgenomgång

Nordfladdermus (NT)

Nordfladdermus är en av de vanligaste och mest spridda fladdermusarterna i Sverige. Arten minskar eller förväntas minska och har därför tagits upp på rödlistan som "Nära Hotad" (NT). Det förekommer ett registrerat fynd, noterat vid en inventering 2004 i ekhagarna vid Bryngenäs, sydväst om Stadsskogen. Arten förekommer sannolikt betydligt mera frekvent inom analysområdet.

Vattenfladdermus

Vattenfladdermus är en av de vanligare fladdermusarterna i Sverige och har sin utbredning främst i Götaland och Svealand samt mera sparsamt norrut längs norrlandskusten. Fynd av vattenfladdermus har registrerats i två områden. Dels vid Bryngesnäs i sydväst år 2004, dels vid Nollhagaparken 2004, 2015 och 2018. En rimlig bedömning är att arten förekommer i anslutning till lämpliga miljöer väl spritt i landskapet.

Större brunfladdermus

Större brunfladdermus är en vanlig fladdermusart i södra Sverige. Arten förekommer i Götaland och Svealand upp till Dalälven och sparsamt även längs med norrlandskusten med fynd så långt norrut som Umeå. Fynd av större brunfladdermus har registrerats på tre platser inom analysområdet, dels vid Bryngesnäs sydväst om Stadsskogen 2004, vid Nollhagaparken norr om Stadsskogen 2015 och 2018, dels vid sjön Ögat vid Österbodarna söder om Stadsskogen 2018.

Dvärgpipistrell

Dvärgpipistrell är en mycket vanlig art i södra Sverige upp till Dalälven och förekommer även sparsamt längs norrlandskusten upp till Umeå. Dvärgpipistrell har rapporterats från tre lokaler inom analysområdet, dels från Bryngesnäs sydväst om Stadsskogen 2004, från Nollhagaparken 2015 och 2018, dels vid adressen Stadsskogsgatan 45-49 just väster om Stadsskogen. Arten är sannolikt vanlig i området.

Brunlångöra (NT)

Brunlångöra är en vanlig art med en utbredning som täcker södra Sverige upp till mellersta Norrland. Den nyttjar gärna tät skog och park/trädgårds-miljöer och kolonier är ofta belägna i stora byggnader. Arten har rapporterats en gång inom analysområdet, från Bryngesnäs sydväst om Stadsskogen i samband med en inventering 2004. Stadsskogen kan sannolikt utgöra ett lämpligt habitat för födosökande fladdermöss, men byggnader som lämpar sig för kolonier saknas i planområdet och dess närområde.

Mustaschfladdermus

Mustaschfladdermus har en utbredning som täcker stora delar av södra Sverige upp till Gävleborgs län och enstaka fynd i södra Värmland och östra Dalarna. Arten påträffas i skogsmiljöer och är till stor del knuten till sumpskogar och andra blöta skogar. Arten är rapporterad en gång inom analysområdet, vid Bryngenäs år 2004. Arten kan möjligen förekomma i Stadsskogen.

4 Diskussion och slutsats

Den genomförda skrivbordsstudien konstaterar att det i området förekommer värden kopplade både till lokal fågelfauna och till fladdermusfaunan.

4.1 Fåglar

Skrivbordsstudien tecknar en bild av skogsområdet, och specifikt det området som omfattas av detaljplanen för "Stadsskogen, etapp 4", som att det hyser en varierad sammansättning av habitat och därmed också en variationsrik fågelfauna. Detta beskrivs t ex i den naturvärdesinventering som utförts (Melica 2019). Ett flertal rödlistade arter som nyttjar skogsmiljöer har rapporterats i närområdet och kan därmed förväntas förekomma även i anslutning till detaljplaneområdet. Ett mindre antal arter som kan vara känsliga för habitatförlust och/eller fragmentering har noterats i skogsområdet, framför allt entita, mindre hackspett, gröngöling och spillkråka, kattuggla och grönfink.

Detaljplanen innebär att relativt stora ytor skog sparas, vilket är positivt. Dock kommer detaljplanen att innebära att området fragmenteras vilket vanligen är negativt för t ex hackspettar. Om planen innebär risk för negativ påverkan på lokal bevarandestatus för respektive art är dock inte säkert då relativt stora sammanhängande skogsområden fortsatt kommer att finnas kvar söder om planområdet.

Vad gäller frågan om fågelförekomst har inga enskilda fynd påträffats som uppenbart aktiverar förbud enligt artskyddsförordningen för detaljplanen. Dock konstaterar skrivbordsstudien förekomst av flera arter i planområdet och dess närområde som har en liten eller vikande nationell population och därmed kan vara känsliga för habitatförlust. För dessa arter skulle en närmare utredning, som beskriver lokal population, förekomst av ekologiskt funktionella habitat i närområdet samt möjligheten till kontinuerlig ekologisk funktion vara ett bra underlag för att bättre svara på förutsättningarna i §4 punkt 4 artskyddsförordningen.

4.2 Fladdermöss

Skrivbordsstudien indikerar att analysområdet som omger planområdet hyser vissa värden för fladdermöss. Artsammansättningen indikerar att värden för fladdermusfaunan finns spridda i landskapet och fladdermöss av olika, vanligt förekommande, arter kan förväntas möjligen att påträffa på många platser. Den naturvärdesinventering som utförts över området (Melica 2019) visar att det aktuella planområdet, etapp 4, hyser områden med NVI klass 4. De korta beskrivande texterna indikerar att värdena för fladdermöss sannolikt är begränsade men att lämpliga träd som kan hysa fladdermuskolonier under sommaren inte kan uteslutas. Detaljplanen innebär att relativt stora ytor skog sparas vilket innebär att det sannolikt fortsättningsvis finns möjlighet för fladdermöss att nyttja området för födosök och potentiell koloniplats.

4.3 Slutsats

Skrivbordsstudien indikerar att det aktuella planområdet och dess närområde inte hyser betydande värden för fågelfaunan eller fladdermusfaunan. Viss påverkan på enstaka fågelarter, inklusive flertalet rödlistade arter, kan förväntas genom att den sammanhängande skogen fragmenteras och bostäder etableras. Analyserat dataunderlag innehåller inte någon information som indikerar att någon fågelart eller fladdermusart skulle riskera betydande negativ påverkan på lokal bevarandestatus. Det bör dock noteras att det analyserade underlaget inte är komplett och en mera nyanserad bild av förekomst och påverkansbedömning skulle kräva att respektive art/artgrupp inventerades.

5 Rekommendationer

Den genomförda skrivbordsstudien omfattar ett relativt fylligt dataunderlag med hänsyn till analysområdets begränsade storlek. Skrivbordsstudien indikerar att planen sannolikt kan genomföras utan att förbud enligt §4 respektive §4a artskyddsförordningen aktiveras. Det finns dock utrymme för att komplettera underlaget genom riktade inventeringar vilket skulle klarlägga var i området olika arter förekommer och därmed möjliggöra en mera nyanserad påverkansbedömning. Norconsult ser att följande utredningar skulle vara relevanta för projektet.

Inventering	Inventeringsperiod	Kommentar
Hackspettar	15 mars – 30 april	Utreda revir med kärnområde inom eller i anslutning till planområdet. 2 besök.
Allmän fågelinventering	20 april – 30 maj	Revirkartering med 3 besök jämnt fördelade under perioden.
Fladdermusinventering	25 juni – 10 aug	Inventering under koloniperiod. Autoboxar och manuell inventering, ev kompletteras med inventering av lämpliga habitat.

Referenser

ArtDatabanken 2022: Uttag av skyddsklassade och naturvårdsklassade fåglar och fladdermöss. 2022-11-04. SLU, Uppsala

ArtDatabanken 2022b: Artfakta. www.artfakta.se. SLU, Uppsala

ArtDatabanken 2020: Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Melica 2019. DP Stadsskogen, etapp 4 och 5. Naturvärdesinventering i Stadsskogen, Alingsås kommun. 2019-09-30

Mats Ottoson, muntlig kommunikation 2022-11-25